

स्वधर्ममिति । आत्मनो नाशाभावादेवैतेषां हननेऽपि विकम्पितुं नार्हसि । किं च स्वधर्ममप्यवेक्ष्य विकम्पितुं नार्हसीति

सम्बन्धः । यच्चोक्तं 'न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे' (१।३१) इत्यादि तत्राह धर्म्यादिति

धर्मादनपेतान्न्याय्याद्युद्धादनयत् ॥ ३१ ॥

आत्मनाशाचा अभाव असल्याने हे सर्वच मारले गेले तरि देखिल तुला विचलित होणे उचित नाही. या अधिक तुझा स्वधर्म पाहता देखिल तुला विचलित होणे उचित नाही असा संबंध आहे. तसेच अर्जुनाने जे 'स्वजनानां युद्धांत मारणे हे काहि श्रेयस्कर दिसत नाही.' (१।३१) असे बोलले होते, त्या विषयी सांगताहेत, क्षत्रियाला धर्मोचित न्याय्य

युद्धापेक्षा श्रेयस्कर असे दुसरे काहीहि नाही. ॥ ३१ ॥

किं च महति श्रेयसि स्वयमेवोपगते सति कुतो विकम्पस इत्याह-----

तसेच कल्याणकारी कर्तव्य स्वतःच प्रस्तुत होत असताना, तू का विचलित होतो आहेस, असे बोलताहेत-----

यदृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम् ।

सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम् ॥ ३२ ॥

सहजगत्या स्वर्गाची प्राप्ती करविणारे असे हे युद्ध, अरे पार्था !

केवळ भाग्यवान क्षत्रियानांच प्राप्त होत असते. ॥ ३२ ॥

यदृच्छयेति । यदृच्छयाऽप्रार्थितमेवोपपन्नंप्राप्तमीदृशं युद्धं सुखिनः सभाग्या एवं लभन्ते । यतो निरावरणं स्वर्गद्वारमेवैतत् । यद्वा य एवं विधं युद्धं लभन्ते त एव सुखिन इत्यर्थः । एतेन 'स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः स्याम माधव'

(१।३७) इत यदुक्तं तन्निरस्तं भवति ॥ ३२ ॥

अकस्मात् न मागताच आपोआप प्रस्तुत होत असलेले असे हे युद्ध, अरे पार्था ! केवळ भाग्यवान क्षत्रियानांच प्राप्त होत असते. कारण हे तर स्वर्गाचे उघडे द्वारच आहे. अथवा भाव असा कि, अशा प्रकारच्या युद्धाची संधि प्राप्त होणारेच सुखी होत असतात. या द्वारा अर्जुनाने जे 'अरे माधवा! स्वजनानांच मारून आम्ही कसे सुखी होणार.'

(१।३७) असे बोलले होते, त्याचे निराकरण केले आहे. ॥ ३२ ॥

विक्षेपे दोषमाह-----

असे हे युद्ध न करण्याने लागणारा दोष सांगताहेत-----

अथ चेत्त्वमिमं धर्म्य संग्रामं न करिष्यसि ।

ततः स्वधर्म कीर्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥ ३३ ॥

असे असल्याने जर हे धर्मानुकूल युद्ध केलेनाहीस, तर स्वधर्म आणि कीर्ति गमावून,

तू पापाचा भागीदार होशील. ॥ ३३ ॥